

د څاروو روغتيا او توليد

دري مياشتني خپرونه

د ۱۹۹۷ مارچ

د ۱۳۷۵ کب

لمري کال

لمري گڼه

مور تل په ساحه کي يو

ښکاري توسط دکتور عبداللش بشير لیکي

بر مقاله يک جريده ورتنري، چرا؟

شارنا تمجيد نموده و به آن ارج ميگزاريم. درهمين راستا بود که ما ۳ جلد کتاب ورتنري را از انگليسي به پشتو و فارسي ترجمه نموده در سال ۱۹۹۵ به چاپ رسانديم. اين کتابها که عبارتند از کتاب مربي کارمندان مبتدي ورتنري، کتاب درسي کارمندان مبتدي ورتنري و رهنماي عملي براي کلينیک هاي ساحوي، در وقت حاضر به پيمانه وسيع به لسان هاي پشتو و دري توزيع و در دسترس داکتران ورتنري و خوانندگان علاقمند قرار گرفته اند. در پلان است تا جريده د څاروو روغتيا او توليد هر سه ماه بعد نشر شود، البته شايد اين امر بطور دايم ممکن نباشد و شايد هم بعضاً ضرورت يافتد که شماره هاي فوق العاده به نشر بسپاريم. نشر اين جريده در سال ۱۹۹۶ در نظر گرفته شده بود، اما نظر به معاذير مخلف تا الحال به تأخير افتاد.

..... بقيه در صفحه ۲

باعث خوشنودى پروگرام صحت و توليدات حيواني اداره خوراك و زراعت ملل متحد است که اولين شماره جريده مسلكي ماهانه خود را بنام د څاروو روغتيا او توليد به نشر ميسپارد. هدف اساسي اين جريده اين است که هم مسلمان زحمت کش ما يعني داکتران ورتنري و تمامی خوانندگان علاقمند وقتاً فوقتاً از وقايع جديدي که در صحنه بين المللي رخ ميدهد باخير نگهداشته شوند، خصوصاً ازين جهت که دوستان مسلكي ما به هيچ نوع نشرات منظم علمي و ورتنري دسترس ندارند.

اين موضوع بارها توسط هم مسلمان ما از واحدهای ساحوي در مجالس و جريان تفقيش کار ساحوي يادآوری شده است و تقاضا بعمل آمده که پروژه صحت و توليدات حيواني بايد بعض نشرات مسلكي و مفيد را در اختيارشان بگذارد که ما اين درخواست

پدې گڼه کي:

په ۱۹۹۶ کال کښي د کلينکونو د تخنيکي سطحي د لورولو کورسونه ۲

د ليوني سپي د رنځ په ضد مجادله ۳

د UNOCHA د غوښتني

غونډه - ۱۹۹۶ ۳

شيعو بيمارۍ طاعون گاو در

افغانستان ۴

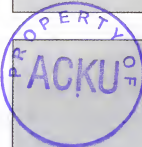
د UNDP لخوا تمويليدونکو پروژو ته

د تمويل نوي کړنلاره ۴

د مولاس غذايي خښتني ۵

خدمات ورتنري، ديروز و امروز ۶

مکتوبها ۷

د تصحيح مسئولين:

دکتور عبدالعظيم ناصري

دکتور عبدالباقي مهربان

نورالهدی اټل

خپروونکي اداره:

د ملگرو ملتونو د خوراک او کرنه اداره

د افغانستان لپاره د څاروو د روغتيا او

توليد پروگرام

کمپيوټري کمپوز:

د FAO د معلوماتو خانگه

پته:

کور نمبر: ۴، کوڅه نمبر: ۴، جي ۳۱۶،

پوسټ بکس نمبر: ۲۷۱۳

اسلام آباد، پاکستان

تيليفون: ۸۲۱۵۱۷، ۸۲۱۶۰۳، ۸۲۱۵۱۱

فکس: ۸۲۱۷۱۳، ۸۲۱۵۱۱

اي ميل: E-mail: afg93004@faopak.msm.cgnnet.com

په ۱۹۹۶ کال کښې د کلنیکونو د تخنیکي سطحې د لوړولو کورسونه

دکتور صديق الله خالقيار

نتیجه عملاً په کلنیکونو کښې لیدله کیږي. د دې کال تر پای پورې ۳۷ کورسونه د FAO په مختلفو ساحوي دفترونو کښې دایر شوي او د گټه اخیستونکو شمېر په لاندې جدول کښې خلاصه شوي دي. په ۱۹۹۷ کښې FAO په نظر کښې لري چې د وترنرانو د تخنیکي سطحې د لوړولو کورسونو لپاره د وترنري روزنې یو مرکز په کابل یا جلال آباد کښې جوړ کړي. د روزنې په دې مرکز کښې د ۴۰۰ کسانو روزنه په پام کښې نیوله شوې ده. که خدای کول د دې تربیوي مرکز د فعالیت په اړوند به په راتلونکو گڼو کښې لوستونکو ته معلومات ورکړل شي.

بقیه سرمقاله

علت دیگر برای نشر د څاروو روغتیا او تولید این است که نظر به شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی موجود در افغانستان تعداد محدود نشرات مسلکی و اجتماعی برای افغانها به چاپ میرسد و ازینها تعداد کمتری در داخل افغانستان توزیع و تداول میگردد و علت آن بازهم شرایط موجود است. از آنجائیکه نشرات به حیث یکی از ذرایع ارتباطات جمعی زول حیاتی در مطلع نگهداشتن افراد از مسائل ذی اهمیت بازی میکند، پروگرام صحت و تولیدات حیوانی FAO برای افغانستان نشر چنین یک جریده را از بدو تأسیس خود درنظر داشت.

اینک به یاری خداوند اولین شماره د څاروو روغتیا او تولید را به نشر میسپاریم و تمنا داریم که کارمندان این جریده بتوانند نشر منظم این جریده را ادامه داده و مواد خواندنی پرمعلومات و دلچسپ در دسترس خوانندگان خود بگذارند.

بدون شبهه، ما در تهیه همچو نشرات مسلکی تجربه کافی نداریم و به همین علت از خوانندگان خود صمیمانه خواهشمندیم که پیشنهادات، نظریات و انتقادات مثبت شانرا جهت بهبود هرچه بیشتر این جریده به آدرس ما بفرستند و هم از دوستان مسلکی در هر جا و هر مؤسسه که مصروفیت دارند انتظار داریم که مضامین دلچسپ و تازه جهت نشر بما ارسال دارند.

از همکاریتان قلباً ممنون خواهیم بود.

شمیر ناروغی ورسره تر بحث لاندې ونیسي او د هغوی په اړوند پوره معلومات ورکړي. همدارنگه په ۱۹۹۶ کال کښې د FAO د څاروو د روغتیا او تولید پروگرام د کلنیکونو د پرسونل (وترنر، معاون وترنر او پاراواټ) د علمی سطحې د لوړولو لپاره په ټولو ساحوي دفترونو کښې د ریفریشر (تازه کوونکی) ۱۲ ورځني کورسونه جوړ کړل. په دې کورسونو کښې د سهار لخوا زیات زور د زده کړې په عملي اړخ اچول شوی دی. د مثال په توگه د کښې ښوونه په ناروغ څاروي باندې عملاً اجراء کیږي ترڅو د کورس برخوال دا زده کړې چې یو ناروغ څاروی څنگه معاینه او تداوي کیږي ترڅو وروسته له همدې زده کړې څخه په خپلو کلنیکونو کښې گټه واخلي. له غرمې څخه وروسته معمولاً کلنیکونو ته څاروي کم راځي د دې لپاره چې وخت ضایع نشي هغه موضوعات چې مخکې له مخکې په نصاب کې ورته ځای ورکول شوی دی په صنف کښې د شاگردانو او استادانو ترمنځ تربحث لاندې نیول کیږي. د یادولو وړ ده چې د نصاب موضوعات د کلنیکونو د ضرورت په نظر کښې نیولو سره ترتیب شوي دي.

د دې لپاره چې په کورس کښې د کلنیکونو پرسونل په عملي او نظري ډول گټه اوچته کړي د کورس استادانو ته مخکې لدې چې دا کورسونه پیل شي وخت ورکول شوی وو چې پوره تیاری ونیسي. له تیاري څخه وروسته د کورس له ټولو استادانو څخه د ارزیابي ازمونه واخستله شوه او له ښې نتيجې وروسته د ښوونکو په صفت نوموړي دندې ته وگمارل شول چې د پوهو استادانو د تدریس

گران لوستونکي ښايي وپوهیږي چې د ملگرو ملتونو د خوراک او کرهني د ادارې د څاروو د روغتیا او تولید پروگرام د افغانستان په ۲۴۴ ولسوالیو کښې د څاروو د تداوي او وقایې کلنیکونه لري او د دې لپاره چې د دې کلنیکونو تخنیکي سويه لوړه شي او د کلنیکونو ټول پرسونل وکولای شي چې په خپلو کلنیکونو او د هغوی په اړونده کلیو کښې روغ څاروي وقایه او ناروغ څاروي په ښه ډول تداوي کړي، د FAO د څاروو د روغتیا او تولید پروگرام د تیرو کلونو په شان د کلنیکونو د مسلکي پرسونل د تخنیکي پوهی د سطحې د لوړوالي په خاطر مادي او معنوي مرستې کړي دي چې ژوندي مثالونه ئي په لاندې ډول دي:

• په پښتو او فارسي ژبو د وترنري د ساحوي واحدونو لپاره د عملي لارښود چاپول او د کلنیکونو کارکوونکو (وترنر، معاون وترنر او پاراواټ) ته د هغوی په مورنۍ ژبه د نوموړي لارښود یو جلد توزیع کول.

• د وترنري د لومړنیو کارکوونکو (Basic Veterinary Worker, BVW) د لارښود چاپ او هڅولو په خاطر د وترنري د لومړنیو کارکوونکو لارښود چاپ او هر فعال BVW ته توزیع شوي دي.

• د FAO د مرکزي او ساحوي دفترونو مسئولینو او همدارنگه د پلي کوونکي مؤسسې (Implementing Partner, IP) مانیتورانو ته وظیفه ورکول شویده چې له کلنیک څخه د دوی د لیدني په وخت کښې ډیر وخت د مسلکي مسایلو په هکله د کلنیک له پرسونل سره تیر کړي او له هغوی سره عملاً د څاروو په تداوي او وقایه کښې برخه واخلي او یو

د گټه اخیستونکو شمېر					
ساحوی دفتر	د کورسونو تعداد	وترنر ډاکتران	معاون وترنران	پاراواټان	ټول
جلال آباد	۱۱	۱۶	۹	۱۰۳	۱۳۹
قندهار	۸	۵	۸	۷۷	۹۸
مزار شریف	۷	۱۵	۱۱	۵۷	۹۰
خوست	۸	۱۳	۲	۶۷	۹۰
هرات	۳	۳	۷	۲۴	۳۷
	۳۷	۵۲	۳۷	۳۲۸	۴۵۴

د لیونی سېی د رنځ په ضد مجادله

دکتور سیدگل صافی

واکسين او ايله گرد سېی به له منځه یوړل شي او انشاء الله زموږ درديدلی ولس به د دې رنځ څخه خلاصی ومومي.

د UNOCHA د غوښتنې غونډه - ۱۹۹۶

ټورنس جې. بارکر

هر کال (United Nations) UNOCHA Office for Coordination of Humanitarian Assistance for Afghanistan د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د بشري مرستو د سمون دفتر) ټولو هغو مرسته کوونکو ته چې هیله لري په افغانستان کې بشري او د بیا ودانولو پروژې تمويل کړی، د اضافي مرستې د غوښتنې یوه غونډه دایروي. د ۱۹۹۷ کال لپاره د مرستې د غوښتنې غونډه د ۱۹۹۶ د دېسمبر په ۲ د یوې لنډې معرفي او میلستیا په ترڅ کې ترسره شوه. ټولو مؤسساتو د گډ-مصرفه پروژو اسناد غونډې ته وسپارل. د مالداري د پروگرام برخه پدې کې یوازي ۱،۴ ملیونه ډالره وه.

په ۱۹۹۵ کی د ۱۹۹۶ لپاره د ټولې غوښتنې تقریباً ۵۱٪ برخه د هغه مرسته کوونکو لخوا چې په غونډه کې یې برخه اخیستې وه برابره شوه. د دې پیسو زیاته برخه د مایونو پاکولو ته ورکړه شوی وه چې زیاته بودجه غواړي او د مرسته کوونکو په نظر د افغانستان په بیاودانولو یو سمدستي او ډېره مثبت اغیزه لري. دا ځل د دېسمبر د لومړنۍ غونډې په تعقیب د ترکمنستان په عشق آباد کې یو دوه ورځنی غونډه وشوه چېرته چې د مرسته کوونکو، غیردولتي مؤسساتو، افغانانو او ملگرو ملتونو ۲۳۰ کسه استازي غونډه شوي ترڅو په افغانستان کې عاجل او د پرمختګ مسایل وڅیړي. دې ټولنه چې د له افغانستان سره د مرستې نړیوال انجمن (The InternationalforumforAssistance to Afghanistan, IFAA) په نامه یادېږي، خپل کار په یوه ډېره مثبت فضا کې سرته ورساوه او د غوښتل شوو پیسو تقریباً ۲۰٪ یې تر لاسه کړې. څه نورې پیسې هم په لاره پاتې په ۹ مخ کې

نشتوالی له امله همسایه ملکونو ته د تداوي لپاره لېږل شوي. د همدې راپور په اساس زیاتي نوري پیښې داسې هم واقع شوي چې دارل شوي کسان په کوم ملکي روغتون کې له درج څخه پرته راساً د تداوي لپاره نورو ملکونو ته تللي. همدارنګه د هیواد د ختیځې سیمې د عامې روغتیا د ریاست د راپور په اساس د ۱۹۹۵ او ۱۹۹۶ کلونو په اوږدو کې ۷۲۴۰ کسان د لیوني سېی پواسطه دارل شويدي چې لدې جملې څخه صرف ۱۸۰۰ تنه واکسين او پاتي ۵۴۴۰ کسه گاوندی ملکونو ته د تداوي په خاطر لېږل شويدي.

د دغه راپورونو د رارسیدو سره د ۱۹۹۵ او ۱۹۹۶ کلنو په ترڅ کې د ملگرو ملتونو د خوراک او کرهڼې ادارې د مالداري پروگرام، نړیوالي روغتيايي ادارې WHO، د عامې روغتیا د وزارت او ښاروالیو د مربوطه ادارو لخوا په ګډه سره په عملي اقدام لاس پوري کړ ترڅو د دې خطرناک رنځ د تداوي او مخنيوي په خاطر ګټور قدمونه اوچت کړي. ملگرو ملتونو د خوراک او کرهڼې ادارې د ټولو کورنیو سېو د واکسين کولو دنده په غاړه واخیستله او نړیوالي روغتيايي ادارې د انساني واکسينونو او د ايله گردو سېو د له منځه وړلو لپاره د مناسبو کیمیاوي موادو برابرول په غاړه واخستل. د عامې روغتیا وزارت او د ښاروالي منسوبینو د ايله گردو سېو له منځه وړل او فني ډول سره د هغوي د خښولو وظیفه په غاړه واخستله.

د مجادلوي پروگرام له پیل څخه د مخه په دې هکله د وطنوالو د خبرتیا په خاطر پوره معلومات د راډیوګانو، تلویزونونو او اعلاناتو د ورځو له لارې وړاندې شول.

مختلف مجادلوي پروگرامونه د هیواد په شمالي، مرکزي، شرقي او جنوبي برخو کې ترسره شو چې د هغو په نتیجه کې ۱۰۱۲۲۴ کورني سېي، ۳۰۳ پیښې او ۲۹۲۶ نور کورني څاروي واکسين او ۱۹۷۳ ايله گرد سېي له منځه یوړل شول.

همدارنګه د ۱۹۹۶ کال د نوومبر په میاشت کې د وردګ، لوګر، غزني، پکتیا او پکتیکا په ولایتونو کې مجادله پیل او په ۱۹۹۷ کال په سر کې د هرات او فراه په ولایتونو کې هم د مجادلې پروگرام پیل شوی دی. هیله کېږي چې په پوره اندازه کورني سېي به

ټولو وطنوالو ته معلومه ده چې د دریمې نړۍ په هیوادونو خصوصاً افغانستان کې د څاروو ساتنه د ورځنۍ ژوند د مالی اړتیاوو د رفع کولو لپاره یو مهم شغل دي. یو له هغه خطرونو څخه چې تل مالدار ته متوجه دي، یو هم د زونوسس رنځونو (Zoonosis) هغه رنځونه چې ژوي او انسان دواړه اخته کولای شي) خطر دی. په دې رنځونو کې ترټولو ویروونکی د لیوني سېی رنځ ګڼل کېږي چې په ډېر غم لږلي حالت د انسانانو او ژويو د مړینې سبب کېږي. د تیري ۱۶ کلني جګړې په اوږده موده کې ټول هغه تأسیسات او ارګانونه کومو چې د دغه رنځونو د پیښو د مخنیوي دنده لرله په مکمله توګه له منځه تللي او یا غیرفعال دي.

په اوسنیو شرایطو کې د دې رنځ په باب کومه مکمله احصائیه نشته پرته له هغه راپورونو چې د ملگرو ملتونو د خوراک او کرهڼې د ادارې (FAO) د وترنري ساحوي مرکزونو، د نړیوالي روغتيايي ادارې، د صحت عامې او خارجه چارو د وزارتونو لخوا وړاندې شوي. ټول د دې شاهدان دي چې دغه رنځ د هیواد په ګوډ ګوډ کې اپیدمیک (وبايي، خپریدونکی) شکل ځانته غوره کړیدی او د سل ګونو انسانانو او څاروو د مړینې سبب شويدي.

د ۱۹۹۴ کال په پای کې د هیواد په شمالي سیمو کې په انسانانو کې د لیوني سېی د رنځ ۳۰۹ پیښې ولیدلې شوې چې لدې جملې څخه ۲۲۵ کسه تداوي شول او پاتي ۸۴ کسانو خپل ژوند له لاسه ورکړ.

همدارنګه د ۱۹۹۵ او ۱۹۹۶ کلونو په اوږدو کې په همدې سیمو کې ۶۱۷ کسه لیونو سېو دارلې. دې چې لدې جملې څخه ۳۵۱ تنه تداوي او ۲۶۶ تنه مړه شويدي. په همدې موده کې ۳۱۷ څاروي هم تلف شوي. د کابل د صحت عامې او نړیوالي روغتيايي ادارې د کابل د دفتر د راپور په اساس د ۱۹۹۴ کال د جنوري څخه د جون تر میاشتي پوري ۶۶۴ پیښې درج شويدي چې لدې جملې څخه ۲۴۰ کسه تداوي او ۴۳۴ تنه د واکسين د نشتوالي په وجه همسایه ملکونو ته د تداوي لپاره ولېږل شول. د نړیوالي روغتيايي ادارې د مشاور د سروې د راپور په اساس د هیواد په جنوبي برخو کې د لیوني سېی د دارلو مجموعاً ۴۰۸ پیښې درج شوي چې ټول د واکسين د

شیوع بیماری طاعون گاو (تاکو - Rinderpest) در افغانستان

دکتور عزیزالله عثمانی

واکسیناسیون عمومی گاوهای مناطق مربوط ولایت خوست را به تفصیل ذیل عملی نمود.

ریشه یابی منشأ عامل بیماری

از مطالعه تاریخچه بیماری و هم از نتایج آزمایشات لابراتواری نمونه های ارسال شده به انستیتوت تحقیقاتی بخش رندریست - پیربرایت در انگلستان بدرستی آشکار شد که ویروس عامل بیماری در افغانستان همان ویروسی است که در کراچی و لاهور پاکستان تشخیص شده بود و در نتیجه انتقال حیوانات به افغانستان منتقل گشته است.

..... بقیه در صفحه ۸

تلفات ۰ - ۱۰ فیصد را در بر داشت. در کنترل و ریشه کنی این بیماری با وجودیکه وضع مقررات قرنطین و منع نقل و انتقال حیوانات از ساحه بیماری و هم از خارج بداخل و برعکس نسبت ناامنی و گسترده بودن مرزهای ورودی و خروجی حیوانات از پاکستان به افغانستان و برعکس آن میسر نبود، اما کارکنان ساحوی و مرکزی پروژه مالداري FAO برای افغانستان (FAO/AFG/93/004) با همکاری فعالان FAO روم پیگیری مریضی را از همان روز شروع بیماری آغاز و با جمع آوری موارد مریضی، پخش آگاهی از خطر بیماری به مردم محل، شروع عاجل

از مطالعه تاریخچه طاعون گاو چنین استنباط میگردد که عامل این بیماری بومی نیم قاره هند و مناطق همجوار بوده و در شرایط مساعد منحصراً یک بیماری انزوتیک بدیگر جاها منتشر شده است. در حال حاضر این مریضی بطور انزوتیک در نیم قاره هند، خاور میانه و شرق افریقا و وقایع خال خال آن در کشورهای همسایه مناطق فوق مشاهده میشود.

از نظر شیوع طاعون گاو، پاکستان بعد از هند، خاور میانه و شرق افریقا در درجه دوم اهمیت قرار دارد. کاوشهای هیأت اعزامی سازمان خوراک و زراعت ملل متحد (FAO) در همکاری با متخصصین داخلی این کشور شیوع این بیماری را بطور انزوتیک در ایالت های سند و پنجاب و همچنان مناطق گلگت و اسلام آباد (۱۹۹۶ م) تشخیص و گزارش کرده اند.

کشور عزیز ما افغانستان از مسیر تاریخ این بیماری بی نصیب نبوده، چه در عرض بیش از ۴۰ سال خدمات دولتی و ترنری سه مورد از وقوع بیماری را در ولایات پروان (۱۹۶۱ م)، هرات (۱۹۸۳ م) و هلمند (۱۹۸۸ م) تشخیص و کنترل نموده است. چهارمین و تازه ترین واقعه آن در چهارم سپتمبر ۱۹۹۵ م در مرکز ولایت خوست در شرایطی رخ داد که خدمات دولتی و ترنری و مالداري در افغانستان به علت وقایع دو دهه اخیر از بین رفته و تنها پروژه و ترنری ملل متحد برای افغانستان ذمه وار همه فعالیت های ترنری و مالداري تحت پروسه خودکفائی و شخصی سازی این رشته در کشور است.

وقوع مورد اخیر در اثر خریداری و انتقال یک تعداد گاوهای شیری از ولسوالی سرگودا ولایت پنجاب پاکستان توسط یک نفر تجار افغانی صورت گرفته و در دو کانون اولیه شیوع بیماری (مارکیت حیوانات مرکز خوست و قریه بوداخیل ولسوالی لکن) با میزان مصابیت ۶۴ - ۱۰۰ فیصد و تلفات ۶۰ - ۹۲,۳ فیصد را در قبال داشت. بعداً بیماری از کانون اولیه پافراتر گذاشته به قریه های سپینکی بری در ولسوالی لکن و قریه های اصل سینی و حیدرخیل مرکز خوست گسترش یافت. سیر بیماری درین واقعه در نژادهای دورگه خارجی خیلی شدید ولی در نژادهای وطنی ضعیف و

د UNDP لخوا تمویلیدونکو پروژو ته د تمویل نوي کړنلاره

ترنس جی. بارکر

معیارونه چه ورته ټاکل شوي دي مغلک او پیچلي دي. په اوسني وخت کي ډېر کم خلک د دې سیستم په ټولو جزئیاتو پوهیږي او ټول زیار باسي څومره چه پوهیږي، ځان لدې معیارونو سره برابر کړي، ترڅو د پیسو بهتره او غټه برخه د خپل ملک لپاره تر لاسه کړي. په نتیجه کي د پروگرام د یو نوي قرارداد تیاریدل او امضاء کیدل یو څه وځنډیدل او UNDP موږ ته یوه مؤقته بودجه راکړه ترڅو روان پروگرام د اضافي څلورو میاشتو لپاره د ۱۹۹۷ د اپریل تر ۳۰ پوري تمویل کړو. په عین وخت کي موږ د پروگرام مسئولین د اسلام آباد په دفتر کي خپل ټول زیار باسو ترڅو ټول معلومات برابر کړو او داسي یو نوی د پروگرام قرارداد ولیکو چه څومره چه په نوي سیستم کي ممکنه ده، تر هر ملک زیاته بودجه د افغانستان لپاره جلبه کړي. البته موږ ته د راتلونکو دوو کلونو لپاره د یو څه بودجې وعده راکړه شوي ده چه دا د هغي ارزيايي د بڼه راپور نتیجه وه چه د ۱۹۹۶ په لومړیو کي ترسره شوي وه.

پدې خاطر کیدای شي د راتلونکي په هکله یو څه بي اطمیناني موجوده وي، خو موږ ډاډه یو چه زموږ پروگرام به زموږ د مخکینو تجربو په بنسټ نور پراخیري او ورځ په ورځ به بڼه کیږي.

مخیکنی د IPF سیستم - وروسته پرې رڼا اچول شویده - چه د ملگرو ملتونو پرمختیايي ادارې (UNDP) په ټوله نړۍ کي د پرمختیايي پروژو د تمویل لپاره ورڅخه کار اخیستو، د ۱۹۹۶ کال د دېسمبر په ۳۱ پای ته رسیږي او ورسره زموږ په څیر نوري ټولي پروژي هم ختمیږي. خو دا زموږ د پروگرام پای نه دی.

پدې نژدې وختو کي داسي وگنله شوه چه د IPF (Indicative Planning Figures) یا د پلان جوړونې لپاره د ښکارندویه ارقامو یا معلوماتو سیستم د تمویل یو ناغیزمنه لاره ده ځکه چه پدې سیستم کي ټولو هغو ملکونو ته چه UNDP پکي فعالیت لري، پیسې ورکول کیدي، که څه هم دوی د دې پیسو د مصرف لاري نه درلودې. د دې معنی دا وه چه په ځیني ملکونو کي پیسې بې لدې چه مصرف شي پاته کیدې. په نتیجه کي په نیویارک کي د UNDP مرکزي دفتر د تمویلولو یو نوی سیستم منځ ته راوړ.

پدې نوي سیستم کي هر ملک ته د هغو پیسو څخه چه هغه تخصیص ورکړ شوی یوازي یوه برخه ورکوله کیږي، د پاته پیسو څخه د اضافي برخي د اخستلو لپاره باید ملکونه یو له بل سره د یو لړ خاصو معیارونو په بڼا سیالي وکړي. دا د سیالي موقف او هغه

د مولاس غذائي خبتي (Molasses Feed Blocks)

دكتور محب الله حليمي

روغتيا او توليد پروگرام د مولاس د خبتي ۱۰۰ تنه د افغانستان په مختلفو ولايتونو لکه پکتيا، لوگر، غزني، وردك، كابل، او ننگرهار كې د وترنري ساحوي مركزونو له لاري د بېې په بدل د څارويو لرونكو د استفادې لپاره وړاندې كړيدي. د يادوني وړ ده چې دا خبتي بايد په خاصه توگه په ژمي كې كله چې خوراكه كمه وي او يا د كال په اوږدو كې كله چې د غذائي موادو كمښت احساسېږي څارويو ته ورکړلي شي.

دا خبتي فعلاً د اسلام آباد د كرهني په تحقيقاتي مؤسسه (NARC) كې توليديږي خو په راتلونكي كې زيار ايستل كېږي چې د FAO اداره پخپله دغه خبتي توليد كړي. كه چيرته پورتنيو اجزاوو ته نظر واچوو نو د افغانستان په اوسنيو شرايطو كې به ډېره گرانه وي چې د دې خبتي تولي اجزايي خصوصاً د جغندرو يا گنيو شيره ترلاسه شي. د دې لپاره چې د مالدارانو ستونځه حل شوي وي نو د FAO د څارويو د روغتيا او توليد پروگرام پدې هڅه كې دې چې د دغو خبتي د توليد امكانات جلال آباد او كندهار ته نږدې سيمو لکه پېښور او كويټه كې ولټوي ترڅو په زياته او ارزانه توگه دغه د څارويو خوراكې مواد څارويو لرونكو ته عرضه كړي.

په راتلونكي كې به د وترنري خدماتو اتحاديه د مولاس د خبتي په توزيع كې فعاله ونډه ولري ترڅو وكولاى شو چې لدې لاري د څارويو لرونكو ستونځه حل شي.

وښو څخه لارښه گټه پورته كوي او پدې توگه ئې صحت او توليد د تول كال په ترڅ كې بهتر كېږي.

تركيب

مولاس (د جغندرو يا گنيو شيره)	۴۵٪
يوربا (سپينه سره)	۵٪
د پښه دانې كنجاړه	۱۰٪
د غنمو سبوس	۴٪
د وريځو پوتكي (پنځك)	۲۰٪
كلسيم او كسايد CaO	۸٪
مگنشيوم او كسايد MgO	۳٪
مالگه NaCl	۲٪
د ويتامينو او منرالونو مخلوط (premix)	۱٪
دای كلسيم فاسفيت (DCP)	۲٪

استعمال

عموماً د مولاس خبتي د څاروي مخ ته ايښودل كېږي چې ويې څټي. په لومړيو ورځو كې ښايي څاروي د مولاس خبتي ښې و نه څټي، خو وروسته چې ورسره بلد شي بيا يې ښې څټي.

غوا يا غويي ۵۰۰ گرامه په ورځ كې
۵ كيلو خبته د ۱۰ ورځو لپاره
مېړه يا پسه ۱۰۰ گرامه په ورځ كې
۵ كيلو خبته د ۵۰ ورځو لپاره
وزې وزو ته بايد ورنكړای شي

د دې لپاره چې پورتنۍ كړنلاره تعقيب شوي وي د افغانستان لپاره د FAO د څارويو د

په ۱۳۷۴ كال كې د افغانستان په مختلفو ځايونو كې د مالدارانو په گډون د سروې او پلټنو په اساس څرگنده شوه چې د څارويو د ودې او توليد د اړتياوړ خواره خصوصاً په ژمي كه نه موندل كېږي. نو د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د خوراك او كرهني د ادارې (FAO) د څارويو د روغتيا او توليد پروگرام د دې ستونځې د حل لپاره برسیره پردې چې د څارويو د خوړو د ښه والي لپاره نوري پروژې لكه د افغانستان په مختلفو ولايتونو كې د وښو د اصلاح شوو تحمونو پروژې او له بوسو سره د يوريا معامله كول تر څيړني لاندې لري، د مولاس غذائي خبتي ئې هم د افغانستان په مختلفو برخو كې څاروي لرونكو ته رسولي دي. په ۱۳۷۴ كال كې د ۴۵۰۰ كيلو په وزن غذائي خبتي د پكتيا په جاجي ميدان او د غزني په جغتو كې مالدارانو ته و ویشلي شوي او د څارويو په ودې، توليد او روغتيا باندې ئې اغيزې تر څارني لاندې ونيولي شوي، چې نتايج ئې په لاندې ډول خلاصه كېږي:

۱. د څارويو د شېدو توليد ئې دوه چنده كړيدى او څاروي تول ژمى شېده وركړي.
۲. د شېدو وركولو موده ئې اوږده كړيده.
۳. څاروي په ژمي كې د د ډنگريدو په ځاى چاغ شويدي.
۴. په مېړو كې د كمې خوراكې له كبله د بچي زيانول نه دي ليدل شوي.
۵. له زېږېدلو وروسته وري غښتلي او روغ وو.
۶. دوه گوني زېږېدنې زياتې وې.
۷. د خوراكې د كموالي له كبله هيڅ مړينه نه وه.
۸. ځيني وترنرانو د مولاس خبتي د كمې خوراكې له كبله د شلېدلو (Paralysis) د علاج لپاره هم ازمويلي او ښه نتيجه ئې اخيسته ده.
۹. څاروي خوښ او ځلانده ښكاريدل.
۱۰. مالداران ځكه خوښ وو چې څاروي ئې روغ وو او تول ژمى ئې شيدې وركولې.
۱۱. په ژمي كې د مولاس د غذائي خبتي د وركولو په نتيجه كې، په پسرلي كې څاروي تندرستي وي او د پسرلي له

دست آوردها

راپورهای رسیده از موسسات عملی کننده پروژه های پروگرام صحت و تولیدات حیوانی FAO نشان میدهد که در اثر فعالیت و زحمات کشتی های پرسونل فنی مراکز ساحوی وترنری خدمات ذیل در نه ماه اول سال ۹۶ در دهات و شهرهای افغانستان انجام شده است.

۵,۸۸ ملیون دوز

واکسیناسیون

۲,۱۴ ملیون دوز

تطبیق ادویه ضد کرمهای داخلی

۷۷۶ هزار واقعه

تداوی بمقابل امراض ساری و غیرساری

۳۷۱ هزار واقعه

تداوی بمقابل پرازیت های خارجی

پروژه مالداري FAO برای افغانستان خدمات مسئولین را برای مردم بی بضاعت و مالداران ضرورتمند در بخش خدمات وترنری تمجید نموده، موفقیت مزید شانرا از بارگاه ایزد متعال آرزو میکند.

خدمات وترنری در افغانستان، از دیروز تا امروز

دکتور عبدالعظیم ناصری

خود ادامه میداند. میگویند در بعض اوقات که کمپاین های وسیع روی دست گرفته میشد والی ها و ولسوال ها قبلاً از پروگرام واکسیناسیون مطلع میگرددند بعداً آنها به قریه دار و ملک های مربوط ابلاغ میکردند. در آن صورت به کارمندان وترنری جای بودوباش میدادند.

بدینگونه آهسته آهسته خدمات وترنری وسعت پیدا کرد، تشکیلات آن بزرگ شد و از مدیریت به ریاست ارتقاء یافت. بعد از سالهای ۱۳۴۵ يك تعداد تحصیل یافته ها از خارج آمدند، بعضی کلینک های دیگر در ولایات تأسیس شد، تبلیغات مسلکی زیاد گردید و مسلک يك اندازه رونق گرفت فارمهای مرغداری، و ماهی پروری، زنبورداری، و پيله وری احداث گردید اما خدمات وترنری باز هم قناعت بخش نبود، زیرا هرچیز برای مردم رایگان بود، به قدر و اهمیت خدمات وترنری نمیفهمیدند. در کلینک های وترنری بعضی سامان وجود داشت ولی دواى وترنری نداشتند، مأمورین فنی نسخه میدادند و صاحب حیوان از دواخانه انسانی به قیمت گزاف دوا میآورد و آنرا پیچکاری میکردند که برای

..... بقیه در صفحه ۸

حیوانات تانرا واکسین کنید ورنه مرض میآید و میکشد کسی باور نمیکرد و بلکه تمسخر نیز میکردند. تشویق و سفارش داکتران وترنر نتیجه نمیداد. بهر صورت بعضی ملک ها موافقه میکردند يك تعداد حیوانات شان واکسین شوند.

شب کسی در قریه ها به آسانی برای داکتران جای استراحت نمیداد و آنها مجبور میشدند شب را به هوتل و سماوار سپری کنند، در جاهایی که هوتل و سماوار وجود نداشت، شب را در مسجد گرسنه میگذشتانند. چون کس به واکسین نمودن حاضر نمیشد، مأمورین مجبور میشدند واکسین را به زیر خاک دفن کرده و راپور غلط به وزارت بیاورند تا از فعالیت شان نماینده گي کند. باین ترتیب يك مقدار زیاد واکسین تلف میشد و مصارف وسایط نقلیه و سفریه مأمورین هم به هدر میرفت. در بعض جاها که شدت مرض زیاد میبود از طرف ولسوالی عسکر میگرفتند و بزور حیوانات را واکسین میکردند زیرا میترسیدند که وترنرها را بزنند و یا به الفاظ بد یاد کنند. خلاصه مأمورین وترنری در گذشته ها روزهای سختی را در قریه و قصبات افغانستان گذرانده اند. ولی باز هم امید را از دست نداده و به کار

خدمات وترنری در طول عمر تقریباً ۴۰ ساله خود فراز و نشیب های زیادی را طی نموده و داستان دلچسپی در روزگار گذشته خود داشته است.

طوریکه شنیده ایم میگویند در عصر و زمانیکه مسلک وترنری پا به عرصه وجود گذاشت خیلی ابتدائی بود و در نظر مردم خیلی ابتدائی جلوه میکرد. در ابتدا فعالیت وترنری منحصر به شهر کابل بود. در وزارت زراعت يك طویله خانه وجود داشت که جز چند رأس گاو شیری و بقیه نسلی چیز دیگری نداشتند. مأمورین فنی شیردوشی را مراقبت میکردند و شیر را در بوتل ها تقسیمات نموده به منازل وزراء، رؤسا و اشخاص معتبر که قبلاً پول پرداخته بودند میرساندند.

خدمات وترنری در تشکیل وزارت زراعت آن زمان يك مدیریت بود. يك کلینک حیوانی و يك فارم مرغداری در مرکز وزارت داشت که بعضی مردم منطقه حیوانات خود را جهت تداوی در کلینک میآوردند. در همین وقت فارم های گاوداری غازی آباد و هده در جلال آباد، فارم گاوداری در بینی حصار کابل، فارمهای گوسفند داری در پوزه ایشان و مرغاب تأسیس و به بهره برداری آغاز کردند. در داخل محوطه وزارت زراعت در جوار شفاخانه علی آباد مدیریت واکسین سازی ساخته شده بود که بنام شش کوتی مشهور بود و هنوز هم آثار آن وجود دارد. درین لابراتوارها در آغاز زیر نظر متخصصین خارجی واکسین های انترکس، بلك لیگ، چیچک گوسفند، مرغ مرگی و گاومرگی ساخته میشد. القاح مصنوعی نیز درین وقت فعالیت میکرد. آهسته آهسته مکتب وترنری که متخصصین ترکی در آن درس میدادند، کورسهای مجادله، زنبورداری، پيله وری، جنگلات و توسعه تأسیس شد. يك تعداد بورسهای خارج هم داده میشد تا سطح دانش وترنرها بلند برود. گرچه بعضی کلینک های حیوانی در ولایات ننگرهار، قطن، مزار شریف، هرات و قندهار تأسیس شده بود ولی مأمورین مجادله از مرکز وزارت اعزام میشدند. وقتیکه مأمورین جهت مجادله برضد امراض حیوانی به ولایات و قریه جات میرفتند مردم و مالداران برخورد خنده آمیز داشتند که داکتر گاو آمده، هرقدر که به ایشان تفهیم میشد که بیاید

د څاروو د تولید زیاتونه

له غلډايي امنیت او چاپیریال څخه، د نړیوالي غذايي وړغی (۱۹۹۶ نومبر ۱۳ - ۱۷، روم) خبرونه

مالداري ته د کاروبار په حیث کمه توجه کېږي؛ له ۱۹۷۴ راپدې خوا د مالداري پروژو لپاره بودجه ورکول په زیاته پیمانه کم شوي دي. یو علت یې دا دی چه په پرمختللي هېوادونو کې په متمرکز توګه مالداري ته د داسې یو کار په سترګه کتل کېږي چه زیات دانه باب مصرفوي او هم چاپیریال چټلوي. خو دا ضروري نده چه په پرمختلونکو هېوادونو کې دي هم همداسې وي؛ په واقع کې د مالداري ځینې پروژې ښې موفقي هم وې - د مثال په ډول په چین کې د غوايو د چاغولو پروژه چه د یوریا پواسطه لمده شوي پروړه یې غوايو ته خوراک لپاره ورکوله او د سیلاب عملیات (Operation Flood) چه په هند کې یې د لبنیاتو د یوو عصري صنعت په منځ ته راتلو کې مرسته وکړه. که غواړو چه د نړی د مالداري له پټو امکاناتو څخه ګټمن شو، لاندې ټکي ضروري ګڼل کېږي:

- عامه کرنلاره باید د استهلاکي موادو مناسب قیمتونه وټاکي او د محلي منابعو د ښه استعمال لپاره لار هواره کړي؛
- خلک باید د عامه ځمکي او څرخایونو د ادارې د کرنلارو په جوړولو کې برخه ولري؛
- زیار وایستل شي چه داسې خواړه څاروو ته ورکړل شي چه د سرو د خوړلو نه وي؛
- د مالداري د انکشاف لپاره بودجه او نور امکانات باید زیات کړل شي، خصوصاً د کوچني بزګر لپاره.

مکتوبها

بسم الله الرحمن الرحيم

نخست از همه منحيث وترنر سابقه دار بنابر فعاليت‌های مسلکی شعبه وترنری FAO در ساحة مالداري در داخل افغانستان از مقامات مسئول و برگانندگان پروگرام وترنری FAO اظهار تشکر مينمايم. دفتر وترنری FAO با مساعدت مالی FAO و طرح پلانهای متمر در داخل افغانستان در ظرف چند سال اخير که در افغانستان جنگ جريان دارد وظايف خویش را همه جانبه و با درک مسئوليت بخاطر حمايه و وقایه حیوانات از امراض ساری، تداوی حیوانات مریض و بلاخره بلند بردن کیفیت تولید و حفظ ثروت ملی بخوبی انجام داده است. اکنون در هر گوشه و کنار افغانستان فعالیت این مؤسسه، در افتتاح نمودن کلنیک‌ها و انسجام دادن خدمات وترنری بصورت چشمگیر در تحت شرایط نامساعد کنونی بنظر می‌میخورد. مسئولین بخش وترنری در ولسوالیها که قشر روشن فکر جامعه و اهل مسلک هستند تحت پروگرام مطروحه وظايف خود را انجام میدهند.

تاکنون در مورد فعالیت منسوبین وترنری و خدمات که در ساحة بعمل می‌آمد يك تعداد محدود منحيث ارتباط وظیفوی باخبر میشدند. ولی من بعد با نشر بلوتین تخنیکي وترنری امکان میسر میشود که تمام همسلکان و سایر هموطنان راجع به فعاليت‌های وترنری معلومات کسب نمایند.

در گذشته تحقیقات علمی وترنری در مجله علمی وترنری در مجله علوم طبی که از جانب پوهنتون کابل به نشر می‌رسید منعکس میگردد. در سالهای اخير هم يك تعداد مؤسسات خیریه که در این راستا مصروف فعالیت بودند دست به چاپ فعاليت‌های خود زدند که دربرگیرنده فعاليت‌های وترنری نیز بود. ولی نشریه که به شکل مجموعی تمام فعاليت‌ها و دست آوردهای ساحة وترنری را در تمام افغانستان دربر گرفته و بر علاوه تحقیقات و پیشرفت تازه علمی که از محافل علمی جهانی بدست میاید منعکس و بدسترس اهل مسلک برساند به مثابه کوششی در راه زنده نگه داشتن ارزشهای علمی و فرهنگی جامعه خواهد بود. در حالیکه از چنین اقدام بجا و علمدوستانه مقام محترم اظهار قدردانی نموده امیدواریم در راه پیشرفت و توسعه این نشریه بذل مساعی نموده تا لا اقل نقش پای برای نسل‌های آینده کشور بگذارند.

من الله التوفيق

کاندید اکادمیین پوهاند دکتور فقیر محمد زمري
۱۸-۱۲-۱۹۹۶، پشاور

محترم پوهاند دکتور فقیر محمد زمري
(معلومات مختصر در باره دکتور زمري ضمیمه است) با آگاه شدن از تصمیم پروگرام صحت و تولیدات حیوانی FAO برای افغانستان به پخش يك جریده مسلکی وترنری، مکتوب ذیل را به ما فرستاده است که با اظهار امتنان و تشکر به نشر میسپاریم و از همه خوانندگان خواهشمندیم تا مکاتیب و مراسلات خود را عنوانی این جریده ارسال دارند و یا به یکی از مراکز ساحوی این دفتر و یا هم به یکی از واحدهای ساحوی وترنری ما بفرستند تا بمطالعه خوانندگان این جریده برسد.

پوهاند دکتور فقیر محمد زمري

پوهاند دکتور فقیر محمد زمري یکی از استادان سابقه دار و باتجربه پوهنځي وترنری پوهنتون کابل میباشد، موصوف تحصیلات عالی خویش را به سویه دکتورا (PhD) از ترکیه به پایه اکمال رسانده و در طول دوره خدماتش از فیلوشپ‌های متعددی در ممالک اروپایی و آسیایی استفاده نموده است. موصوف ابتدای خدمات وترنری خود را از وزارت زراعت آغاز نموده بعداً در پوهنځي فارمسی به حیث استاد و مدیر عمومی تدریسی تقرر یافته است. پوهاند زمري بعد از تلاشهای زیاد با يك عده دیگر از داکتران وترنری موفق شدند که پوهنځي وترنری کابل را در سال ۱۳۵۲ در چوکات پوهنتون کابل تأسیس نمایند و خودش تا کودتای هفت ثور ۱۳۵۷ به حیث رئیس آن پوهنځي ایفای وظیفه مینمود. پوهاند زمري در پهلوی مصروفیت استادی وظايف ذیل را نیز به پیش برده است: نماینده پوهنتون در اتحادیه صنفی، معاون اتحادیه صنفی، رئیس علوم و فرهنگ آن اتحادیه، معاون اول شاروالی کابل، رئیس عمومی اتحادیه ملی کارکنان افغانستان و بالاخره بحیث سناتور در مجلس سنای افغانستان. پوهاند زمري امور تحصیلات پوهنځي وترنری را نیز پیش میبردند و در ضمن عضو بود ماستری و پروگرام دکتورای پوهنتون کابل هم بودند.

بقیه شیوع طاعون ګاو ...

جمع آوری مواد مریضی برای تشخیص قطعی بیماری

به منظور تشخیص قطعی عامل بیماری از تاریخ شیوع بیماری الی اخیر سپتمبر ۶۹ جمعاً به تعداد ۵۳ مواد مریضی از قبیل سیروم، خون، سواب از ترشحات چشم، بینی و دهن و برداشت از اعضای داخلی، توسط کارمندان ساحوی و مرکز پروژه و ترنری، جمع آوری و به دو لابراتوار NARC اسلام آباد پاکستان و پیربرایت انگلستان فرستاده شده که از جمله ۱۴ مورد ویروس عامل بیماری مثبت تشخیص داده شده است.

مراقبت و ارزیابی وضع ایمنی از گاوهای منطقه

در برنامه سرویلانس و ارزیابی میزان اتی بادی علیه مریضی در حیوانات واکسین شده و کاوش اتی بادی علیه مریضی در گاوهایی که واکسین نشده اند و شاید هم بطور طبیعی به شکل خفیف مریضی و صحت یاب شده و ایمنی یا معافیت طبیعی کسب کرده باشند، از همان روز اول شروع مریضی اقدامات عملی صورت گرفته و در عرض یکسال به تعداد ۱۱۸ نمونه سیروم خون از ولایات خوست، پکتیا و ننگرهار جمع آوری و به دو لابراتوار فوق الذکر فرستاده شد.

نتیجه لابراتواری در مورد حیوانات واکسین شده از ۵۰ - ۶۰ فیصد کسب ایمنی فعال نموده اند. در حالیکه از جمله ۴۹ مورد سیروم خون حیوانات واکسین نشده از گاوهای قریه جات دور و نواحی محراق اولیه مریضی، شش مورد معافیت مثبت علیه مریضی طاعون ګاو بطور طبیعی کسب نموده بودند، یا بعبارة دیگر کمی زیاده از ۱۲ فیصد.

عملیات واکسیناسیون عمومی گاوها علیه مرض طاعون ګاو

با دریافت اطلاع شیوع بیماری طاعون ګاو در منطقه آمریت پروژه و ترنری با همکاری مستقیم FAO روم مقدار یکصد هزار دوز واکسین رندرپست را از ذخیره بخش و ترنری پاکستان اخذ و طور عاجل واکسیناسیون علیه بیماری را در منطقه آغاز و در مرحله اول به تعداد ۹۰،۶۸۰ رأس ګاو را در ۸ ولسوالی مربوط ولایت خوست توسط پرسونل فنی کلینیک ها

تحت نظر دفتر ساحوی خوست واکسین نمودند.

ازینکه اکثر وقایع خال خال و شکل خفیف مریضی در ساحه از چشم دید و ترنران پنهان مانده و پروگرام ریشه کنی بیماری را مشکل ساخته بود، دفتر پروگرام مالداري FAO برای افغانستان در تائید مشاور تخنیکي FAO روم خواهان پروژه جدید رندرپست از طریق مؤسسات ذیعلقه از FAO روم شد، بنابراین FAO روم پروژه جدیدی را برای مدت یکسال تحت نام TCP/AFG/6611 از ماه جون ۹۶ بمنظور سرویلانس و ریشه کن نمودن طاعون ګاو در افغانستان منظور نموده و فعلاً چهار نفر کواردیناتور استخدامی این پروژه در ولایات ننگرهار، خوست و قندهار به کار سروي و ردیابی مریضی مشغول اند. این پروژه مقدار ۱۵۰ هزار دوز واکسین رندرپست مقاوم در برابر حرارت را تهیه کرده و واکسیناسیون مرحله دوم را همراه با علامت گذاری در گوش گاوها واکسین شده زیر نظر کواردیناتوران توسط پرسونل واکسیناسیون آغاز شده و الی تاریخ دهم سپتمبر ۹۶ به تعداد

۱۰۸۸۷۹ فرد ګاو را در ۹ ولسوالی مربوط خوست واکسین نموده اند.

ضمناً تهیه مقدار یکصد و پنجاه هزار دوز واکسین رندرپست را طور ذخیره و تأسیس سه باب لابراتوار تشخیص مرض رندرپست در ولایات ننگرهار، خوست و قندهار در دستور کار این پروژه در آینده نزدیک میباشند.

دریافت واقعه جدید رندرپست از طرف هر فردی در افغانستان قابل ستایش و پاداش نقدی از طرف این پروژه میباشند. برای تفصیل بیشتر لطفاً به اعلامیه مربوطه ای که درین شماره به نشر رسیده رجوع نمائید.

بقیه خدمات و ترنری ...

مالدار خیلی قیمت تمام میشد و بعضی از ادویه انسانی نتیجه مثبت نمیداد و مالدار از کلینیک دلسرد میشد. مأمورین نیز بی علاقه و بی تفاوت بودند، غمخواری زیاد نمیکردند زیرا اگر کار میکردند یا نمیکردند معاش شان را حکومت میداد. با وجودیکه از سالهای ۱۳۵۳ صفحه بعدی

مالداري برای غذا

از امنیت غذایی و محیط زیست، نشریه روز جهانی غذا (۱۳ - ۱۷ نوامبر ۱۹۹۶، روم)

کشورهای درحال رشد. ازینجا، در کشورهای در حال رشد هنوز هم برای توسعه تولیدات مالداري زمینه کافی وجود دارد.

توسعه فراتر تولیدات حیوانی میتواند مشکلاتی ببار بیاورد، اما این هم يك واقعیت است که در مقایسه با تولیدات زراعتی مزایای زیادی هم دارد. بطور مثال:

○ گوشت و شیر را میتوان در تمام جریان سال تولید کرد، و نسبت به حبوبات، میوه و سبزیجات کمتر تابع فصل سال میباشد؛

○ حیوانات، خصوصاً حیوانات کوچک را میتوان در وقت ضرورت برای غذا یا پول کشت؛ و

○ شیر و گوشت هردو را میتوان ذخیره کرد، شیر را بشکل مسکه، پنیر و قروت، و گوشت را بواسطه خشک کردن، لاندی نمودن و یا نمک زدن.

مالداري در تهیه غذا برای کشورهای در حال رشد نقش مهمی بازی میکند. علاوه برین، تولید محصولات مالداري بسرعت درحال تزايد است. در طی ۲۰ سال گذشته، تولید حبوبات در کشورهای در حال رشد ۷۸ فیصد زیاد شده و ماهی پروری ۱۱۳ فیصد، در حالیکه تولید گوشت ۱۲۷ و تولید تخم ۳۳۱ فیصد ازدیاد یافته است. سریعترین تزايد در تولید گوشت از بابت مرغداری بوده است.

با این هم، بسیاری مردم در کشورهای در حال رشد توان اقتصادی استفاده از محصولات حیوانی را ندارند، که در نتیجه مصرف سرانه گوشت فقط ۱۷،۷ کیلوگرام در سال میباشد، که در مقایسه با مصرف سرانه ۸۱،۶ کیلوگرام در سال در کشورهای پیشرفته بسیار کم است. در کشورهای پیشرفته زیاده از ۶۰ فیصد پروتین رژیم روزمره از محصولات حیوانی میباشد، مقایسه کنید با فقط ۲۲ فیصد در

مالداري در افغانستان وارد گرديد. به فضل خداوند درين پنج يا شش سال اخير خصوصاً بعد از آزادي افغانستان، خدمات وترنري دوباره ترقی و وسعت پيدا کرده در بسياری از ولسوالی ها کليک ها و دواخانه های حیواني وجود دارد، مردم نیز به اهمیت خدمات وترنري فیس میدهند و دواي وترنري را خریداری میکنند. در وقت و موسم معین، حیوانات شانرا واکسين نموده به مسئولین وترنري فیس میدهند. این واقعیتهای نوید میدهد که خدمات وترنري آهسته آهسته بسوی شخصی شدن و خودکفایی میرود که البته امر نیک است، زیرا در صورت شخصی بودن خدمات وترنري به حمایه و تمویل دولتی ضرورت نخواهد بود و همچنان سیستم رایگان در ۴۰ سال گذشته کدام نتیجه نداد. پالیسی که فعلاً در روی دست است و در ۲۴۴ کليک حیواني به سويه ولسوالی در ۲۷ ولایت افغانستان به کمک مالی پروژه صحت و تولیدات حیواني FAO توسط مؤسسات غیردولتی مورد اجراء قرار گرفته است، به ما امیدواری میدهد که مسلک وترنري در آینده قریب به پای خود استاده شده، خودکفاه خواهد شد. خدا کند که داکتران پارواتان ما ادویه دارای خاصیت عالی را به دسترس مالدار بگذارند و حیوانات شانرا در موقع مناسب سال واکسين نمایند. زیرا ادویه دارای کیفیت پایین و واکسيناسیون بی وقت مالداران را دلسرد می سازد.

پاتی د UNOCHA د غوښتنی...

لاره وې، ځکه دوه نورو ملکونو د مرستي ژمنه وکړه خو دا بي ونشو ویلای چه په کومه سطحه او پدې هکله باید له خپلو حکومتونو سره مشوره وکړي. په ضمن کي په افغانستان کي د بشري او بیاوداني فعالیتونو تمویل او ملاتړ د گټورو بحثونو په ترڅ کي له نژدې وڅیړل شو، چه البته غذایی امنیت د ملگرو ملتونو لخوا د ترټولو لوړ اولویت په توگه پیژندل شوی او IFAA لخوا هم دا تأیید شوه.

میدادند. از طرف دیگر فارغ التحصیلان از خارج و از پوهنځی وترنري پوهنتون کابل شامل کار شدند و در بعض ولایات در پهلوی کلنیک لابراتوار حیواني نیز ساخته شد و فعالیت میکرد. سپس انستیتوت تحقیقات وترنري، ریاست مالداري وغیره تأسیس گردید. جلو امراض ساری تاحدی گرفته میشد و سهولت ها یکی بعد دیگر بدست میآمد. خدمات وترنري داشت رونق بگیرد که ناگهان جنگ تباہ کن و خانمان سوز در افغانستان در گرفت، روسها داخل افغانستان شدند و شیشه امیدها به سنگ خورد، درین وقت مانند شقهای دیگر مسلک وترنري نیز سالم نماند و ضربه شدیدی بر پیکر

به بعد تا يك مدتی کمکهای ملل متحد در رشته وترنري در افغانستان جلب شد و يك مقدار دوا را بطور رایگان توزیع مینمودند ولی با آنهم این کمک ها به مالدار خوار و غریب کمتر می رسید و برای حیوانات اشخاص ذی نفوذ تجویز میگردد.

در حدود همین سالها ریاست کود کیمیاوی افغان نیز به فعالیت آغاز کرد که اکثراً ادویه زراعتی وارد میکردند، ادویه وترنري کمتر بود آنهم به تمام ولایات نمیرسید. به مرور زمان مردم کم و بیش به اهمیت وترنري فهمیدند، داکتران را برای واکسين نمودن و تداوی حیوانات شان میبردند و فیس ناچیز

مالداري برای زراعت خود کفاه

از امنیت غذایی و محیط زیست، نشریه روز جهانی غذا (۱۳ - ۱۷ نوامبر ۱۹۹۶، روم)

حیوانات چرانده میشوند، کنترل گیاهان هرزه فوق العاده آسانتر میگردد. در کولمبیا از گوسفندان برای کنترل گیاهان هرزه در مزارع نیشکر استفاده میشود.

انرژی حاصله از حیوانات برابر برای قلبه، حمل و نقل، اخراج آب و بکار انداختن آلات. استعمال انرژی حیوانات برابر ضرورت برای اسعار خارجی برای خریداری تراکتور و مواد سوخت آن را کمتر میکند. تخمین میشود که ۵۲٪ اراضی کشت شده در کشورهای روبه انکشاف به استثنای چین، با استفاده از حیوانات زرع میگردد. استفاده از حیوانات زمین های زیر کاشت را افزونتر نموده، خاک سنگینتر اما در آینده بسیار مولد را در تولید میآورد.

بالاخره در بسیاری مناطق جهان سرگین گاو يك ماده سوخت بسیار گرانها برای پخت و پز و گرم کردن میباشد. بآنکه سرگین که سوختانده میشود، بحيث پارو از دست میرود، اما جای چوب و مواد سوخت فوسیلی (ذغال سنگ، گاز طبیعی، مشتقات نفت وغیره) را گرفته و همچنان خاکستر آن بحيث پارو استعمال شده میتواند. راه دیگر استفاده از سرگین اینست که از آن برای تولید میتان یا گاز طبیعی استفاده کرد، تقریباً هر ۲۵ کیلوگرام سرگین يك مکعب گاز طبیعی تولید میکند، که برای روشن کردن، گرم کردن و یا تولید انرژی حرکی بکار میرود.

سیستم های مختلط زراعت که شامل مالداري هم باشند مزایای زیادی نسبت به سیستم زراعت مبنی بر تنها و تنها کشت و زرع دارند. سیستم های مختلط انواع زیادت تولیدات دارند، خطرات اقتصادی را کمتر نموده و مولدتر از سیستم هایی اند که تنها بر کشت و زرع و یا تنها مالداري استوار باشند.

یکی از مزایای سیستم مختلط این است که میتوان حیوانات را از بقایای نباتات و تولیدات دیگر تغذیه نمود که در غیر آن باید دور انداخته شود و بعضاً دور انداختن هم مشکلاتی دارد. بطور مثال، حیوانات میتوانند از کاه، میوه و حیوانات خراب شده، مواد فاضله خانه و یا کارخانه جات قطی بندی مواد غذایی و صنعت ماهی پروری بحيث خوراکه استفاده نمایند.

ادغام مالداري و کشت بما امکان میدهد که مواد غذایی بهتر در مزرعه بچریان بیافتند. مواد فضله حیوانات خود يك پارو یا کود خوب است، که يك تن آن محتوی ۸ کیلوگرام نایتروجن، ۴ کیلوگرام فاسفورس و ۱۶ کیلوگرام پوتاشیم میباشد. علاوه کردن پاروی حیواني به خاک نه تنها آنرا تقویه میکند، بلکه باعث بهتر شدن ساختار و قابلیت نگهداشت آبی آن نیز میشود.

در جاهایی مثل مالیزیا که زیر درخت های نارگیل، نارگیل روغنی و رابر

خبرتيا

د افغانستان د ټولو وټرورانو د توجه وړ د سل امريكايي ډالرو انعام

گرانو هم مسلکانونه،

د ملگرو ملتونو د خوراک او کرنې د ادارې (FAO) د مالداري پروگرام پوځل بيا د غوايانو د ټاکو (Rinderpest) پروژه پيل کړي او په همدې اړوند دا لاندې خبرتيا نشر ته سپارله کېږي.

۱. که چېرته يو وټرر يا پاراوټ د ټاکو (Rinderpest) کومه پېښه د افغانستان په هره برخه کې چي وي، وموندې نو ژرترژره دي د FAO نژدې سيميز دفتر او يا د څارويو کلينيک ته ليکلی خبر ورکړي، که چېرته له تېست څخه وروسته دا ثابت شوه چې رېښيا دا د ټاکو واقعه وه نو موندونکي کس ته به 100 US\$ (سل) امريکايي ډالره) انعام ورکړ شي او د هغه د تگ راتگ او سفر ټول مصارف به هم ورکړل شي.

۲. د ټاکو (Rinderpest) نښې او علايم دا دي:
الف. له خولې او سترگو څخه صاف يا خړن افرازات (Discharge)

ب. په خوله کېنې د ټاکو زخمونه، خصوصاً د ژبي په لاندېنې برخه کېنې (Mouth Lesions)
ج. اسهال، که وينه ولري او يا نه
د. په غوايانو کېنې زياته مړينه
و. د پورتنيو علايمو ترڅنگ بايد څاروی تبه ولري
ه. په ټول هضمي کانال کې زخمونه، د غټو کولمو زخمونه پټه دار وي.

۳. که چېرته د ټاکو اشتباه وشي نو لاندې نمونې (samples) بايد د لابراتواري معايناتو لپاره واخستل شي:
الف. د سترگو له افرازاتو څخه بايد يو swab واخستل شي (له دواړو سترگو څخه خړن افرازات جاري وي او د يوې ليکې په توگه پر مخ پاتي کېږي او د غوايانو مخ خړن ښکاري). د سواب

(swab) د اخستلو طريقه داسې ده چې يو لږ څه پاک مالوچ د يو پاک ډکې په سر کلک شي او د سترگو په افرازاتو يا د خولې په زخمونو بې ککړ کړئ او وروسته يې په يو پاک بوتل کې په cc يا 0.5 cc (يو يا نيم سي سي) مقطرو او يو کې ژرترژره د FAO سيميز دفتر يا د څارويو کلينيک ته ورسوئ. د لابراتواري معاينې لپاره چې کوم سمپلونه توليديږي هغه چې څومره ساره وساتل شي همدومره بهتره ده.

ب. په يو پاک نوب کېنې د يوې پاکې پېچکاري او ستنې پواسطه تقريباً 5 cc (پنځه سي سي) وينه د څاروي د شاه رگ (Jugular Vein) څخه واخلي، سيروم ورڅخه جلا کړئ او ژرترژره يې د FAO سيميز دفتر او يا نژدې د څارويو کلينيک ته ورسوئ.

ج. کله چې لابراتواري نمونې د معاينې لپاره استولی کېږي بايد کلينيکي علايم او نښې ورسره ليکلي وليږلي شي او د ناروغی د مودې اوږدوالی او د مړينې شمېر بايد ورسره ضميمه شي.

د ټاکو د واقعاتو د موندلو لپاره لاندې ټکي په پام کې وساتئ:

۱. تل بايد له مالدارانو سره په تماس کې اوسئ.
۲. په غوايانو کې د اسهال واقعات بايد تعقيب شي او عواقب يې وڅارل شي، يعنې وليدل شي چې څاروی رغېږي او که مري.
۳. د ناروغی د منځ ته راتلو علتونه، د غوايانو د انتقال او د هغو د ډول راوړل کيدو ځايونه او لارې بايد په پام کې وساتل شي.
۴. کلي يا علاقي ته د نوي حيوان راتگ ته خاصه پاملرنه وشي.